

ההיתר של בורר פסולת עם מעט אוכל - שיעור 171

ועוד הערות

I. הערות בעניני בורר

(א) אם יש חשש איסור בורר בהסרת העוקץ הבולט מעל הפרי עיין בשש"כ (ג - ל"ה) שכתב דמותר להסירו אם יעשה כן סמוך לסעודתו דומיא לשאר כל קליפה אבל הובא שם מהגרשז"א דאינו דומה לקליפה אלא כדבר בפני עצמו ומותר דהואיל וניכר בפני עצמו לא חשיב כלל מעורב ובלבד שלא יתלוש מהרבה פירות בפעם אחת ולא כהחזו"א (נ"ד - סק"ה) שנוטל הפרי מן העוקץ עיין בספר איל משולש (דף פ"א הערה ק"ס) דיש בהסרתם משום בורר ונסתפק בזה דבעוקצים שבקל אפשר לאחוז בהם ולמשוך הפרי אולי דאפילו למ"ב (שכ"ח - סקפ"ד) לא מקרי אי אפשר בע"א וחשיב כתערובת גמורה ואסור להסירם ואפילו לאכול לאלתר ואבל יותר מסתברא שדינו כקליפות פירות ומותר לאלתר (שש"כ ואיל משולש הג"ל)

(ב) אבטיחים אם אפשר לו ע"י אכילה ולזרוק מפיו יש לו לעשות כן ואם א"א יכול גם ליטול בידיים אלו שאין ניתזין בנענוע היד בכח ואם יארע בעצמות שכדגים שא"א שלא ידגיש בלעיסתו יש להתיר אבל סמוך מיד לפה וקאנטעלופ ומלון שהגרעינים באמצע הפרי יש לעשות ע"י התזה ואם א"א יכול ליקחם אם אינו יכול ע"י זריקה מפיו כשיאכל (אג"מ ד - ע"ד בורר אות ז) ולא נתן העצה לקחת הגרעין אם מעט אוכל וזה ראייה לשיטתי הנ"ל דתערובת גמורה אין להתיר

(ג) סכינים וכפות המעורבים אסור למינם והוא הדין דברים אחרים כגון משחקי קטנים ספרים וכגדים וכדומה וגם אסור להוציא כל הכלים מסוג אחד ביחד ולנגבם אא"כ הניגוב קל לו יותר אם ינגב כל סוג בנפרד אבל להניח אותם לתאים שלהם לאחר הניגוב כשהוא לוקח כל כלי מן הבא לידו והוא מנגבו בפני עצמו מותר (שש"כ ג - ע"ח) והוא היתר של הט"ז (שי"ט - סק"ז) אמנם האג"מ (ד - ע"ד אות י"ז) כתב דאם הוציא ספר מהתערובת בטעות יש לעין בו ואם לאו אסור משמע דאין להתיר משום כל הבא לידו וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (סימן מ"ט) שכתב דהיתר של הט"ז הוא רק לשיטתו דבמין אחד שייך בורר ורק באופן זה יש להתיר כל הבא לידו ולא בשאר תערובת

II. אם יש להתיר ליטול הפסולת אם מעט אוכל בכל אופן

(א) עיין בט"ז (שי"ט - סק"ג) דזבובים שנופלים בכוס לא יוציא לבדן מן הכוס דהוה ליה כבורר (משמע דאיסורו רק מדרבנן) אלא יקח המשקה עמהם ומכאן למד המ"ב (שי"ט - סק"ה, ס"ח, וס"ז) דאם נטל הפסולת אם האוכל אין כאן איסור בורר אבל החזו"א (רי"ש סימן ג') כתב שלא נאמרו דברי הט"ז אלא לענין זבוב שנפל לכוס דאין תערובת בלח אלא רק במשקה המטפח על גוף הזבוב ולכן צריך המשקה בנטילת הזבוב שלא יפול המשקה מגוף הזבוב ולא משום שיש להתיר פסולת עם מעט אוכל

(ב) עיין בפמ"ג (ח"ח שי"ט - ט"ז) שכתב בזה הלשון "אע"פ שמשיר הרבה אוכל עם הפסולת כל שניכר הברירה והפסולת נראה הוה בורר וכאן (שי"ט - י"ד) אין נראה הפסולת ולפ"ז אסור לערות שומן מרוטב אף ששופך רוטב עמו כיון דניכר הוא מוכחי שהוא בורר ולפ"ז

אסור לשפוך מכוס זכובים עם מעט משקה דניכר ונראה בורר ועיין ט"ז (אות י"ג) ומפורש לא כהט"ז וכהמ"ב

ג) **כן כתב הלבושי שרד** על המג"א (שי"ט - סקט"ו) דהיכא שמערה השומן ניכר הברירה בתחלת שפייתן שהפריד השומן מהרוטב ומוכח שהוא בורר ואסור משמע דאפילו אם לקח קצת מהרוטב עם השומן (כפמ"ג הל"ל) משא"כ בשמרים שמונחים בתחתית החבית דמותר לערות בנחת מכלי לחבירו משום דבתחילת שפייתן כשאין הפסולת ניכר לאו בורר הוא וכ"כ המחצית השקל (סקט"ו) דבשומן אפילו לכתחלה קודם שפסק הקילוח אסור לערות דבשכר ההיתר קודם שיפסק הקילוח דאז עדיין אין הפסולת ניכר שהשמרים מונחים בתחתית החבית כמו שכתב הר"ן משא"כ בשומן דמיד ניכר ההפרש בין המאכל ובין השומן

ד) **האגלי טל** (סוף סק"ו) כתב דמותר להוציא בכף את הזכוב שבתוך המשקה עם מעט משקה כדי לשתות המשקה רק שהוא לא לתר וטעמו משום דאיסורא רק מדרבנן דמיחזי כבורר ולכן לא לתר במעט משקה מותר אבל לכו ביום אסור אפילו אם בורר פסולת עם מעט אוכל משום דזה מקרא דרך ברירה ולא כהמ"ב הנ"ל ועיין בשער הציון (שי"ט - ט"ט) שהביא החיי אדם דאפילו אם מניח מעט מן השומן ג"כ אינו שרי כ"א כשדעתו לאכול לא לתר (מקורו המג"א תק"י - סק"י) וגם הוא חולק על המ"ב וע"ש שיש גירסא אחרת בדברי המג"א לפי המ"ב וכ"כ הערוך השלחן (סקל"ג) דרק לא לתר מותר ומהאג"מ (ד - ע"ד צורר אות ה) משמע כהמ"ב

ה) **אמנם המ"ב** (סקל"ה וס"ג) כתב דאם שפך ביחד עם השומן גם מקצת מן הרוטב שרי וה"ה הקולף שומן הצף ע"פ החלב יניח קצת עם החלב שרי וה"ה שיקח העצם עם הבשר (בה"ל ד"ה "מתוך") ולא כהחזו"א (ג"ג ד"ה "מ"צ" וסימן נ"ד - ג) והפמ"ג הנ"ל והאגלי טל (סוף סק"ו) וחיי אדם (ט"ז - י) ומשמעות המג"א ולבושי שרד ומחצית השקל (שי"ט - סקט"ו) ועוד יש לחקור בסיבת ההיתר של המשנה ברורה גופא אי משום שהפסולת והאוכל נשאר בתערובת או דלמא משום דאין דרך ברירה לברור הפסולת והאוכל יחד ויש נפק"מ באופן שהוא נוטל חתיכת בצל שהוא אינו רוצה לאכול אם מעט תפוח אדמה שהוא רוצה לאכול לטעם הראשון יש לאסור משום שאין עומד בתערובת אחר הברירה שחתיכה של בצל וחתיכה של תפוחי אדמה לבד אין חשיב תערובת ויש תיקון באוכל הנשאר בקדירה שאין שם בצל אבל לטעם השני דאין דרך ברירה לברור האוכל והפסולת יחד שרי ועיין בספר איל משולש (דף ט) שכתב דסיבת השני עיקר והביא מהמ"ב (תק"ז - סק"כ) שהתיר לברור את פירורי המצה הגדולים עם מעט מהקמח ולפענ"ד משם אין ראיה ע"ש היטב כי שם אין איסור ברור וכתב שם בלשון ונכון ליזהר ולכאורה שם רק פסולת דרבנן וכמו בזכוב שכתב הט"ז בלשון כבורר

ו) **לכן כיון שיש מחלוקת בין המ"ב ודעימיה והפמ"ג והחזו"א ודעימיה וכמדומני דסמכינן על המשנה ברורה (ולפענ"ד צ"ע בדבר) מ"מ נכון ליזהר שלא להתיר יותר ממה שהתיר המ"ב והט"ז שרק בתערובת מגע כגון שומן על הרוטב וסמעטענע ע"פ החלב ותערובת טבעית כגון עצמות דגים ותערובת בדבר לח כגון זכוב במשקה וכן תערובת במחובר כגון גרעין שנמצא בתוך הפרי יש להתיר עפ"י המ"ב לברור פסולת עם מעט אוכל אבל בתערובת גמורה כגון הסירת חתיכת בצל וכדומה מהתבשיל והוא באופן שהוא בורר מן התורה אין להתיר אפילו לא לתר וכ"ש לכו ביום כמו שכתבו האחרונים הנ"ל אמנם שמעתי מהגאון רב מנשה קליין שיש להתיר בכל אופן שניטל אוכל ופסולת יחד אפילו בתערובת גמורה ודוקא לא לתר וצ"ע**